

ОПТИМІЗАЦІЯ ТА ОСУЧАСНЕННЯ УМОВ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ-ПРОФЕСІОНАЛА В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Бондаренко В. В., Шеїн В. С.

ВСТУП

Серед усіх сфер людської діяльності однією з найбільших сьогодні є сфера освіти. До сфери освітньої діяльності сьогодні на нашій планеті залучено понад мільярд здобувачів освіти всіх форм і видів різноманітних навчальних закладів освіти, різноманітних курсів з підвищення вже набутих професійних навичок, знань й умінь. Ефективну роботу світової освітньої індустрії забезпечує штат високоосвічених і висококваліфікованих педагогічних працівників, що налічує понад п'ятдесят мільйонів. Загальна кількість людей, які залучені до участі у світовому освітньому процесі свідчить про те, що практично кожний восьмий мешканець нашої планети сьогодні навчається.

З огляду на тенденції розвитку освіти у світі Україна теж змушена брати активну участь у перегонах на ринку освітніх послуг, який на сьогодні вже оцінюється в п'ять трильйонів доларів із постійним зростанням, аналітики прогнозують його зростання найближчим часом до семи трильйонів доларів¹.

За останні десятиліття кардинально змінилася сама система генерації й передачі знань, а їх обсяг багаторазово зріс. Сьогодні не можна навіть за 5–6 років, підготувати людину до професійної діяльності на все життя, адже щорічно оновлюється близько 5% теоретичних і 20% професійних знань.

1. Європейський та світовий досвід пошуку шляхів удосконалення й розвитку освітніх систем

У США існує досить цікава одиниця виміру – це одиниця виміру «старіння знань фахівця» а саме, період «напіврозпаду» компетентностей, тобто їхнього зниження на 50% унаслідок появи нової інформації чи розвитку технологій. Так от, ця одиниця виміру показує,

¹ Стратегія маркетингу послуг з вищої освіти на міжнародному освітньому ринку на період до 2025 року. Проект. Київ, 2021. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2021/06/23/Strateg.market.posl.vishch.osv.docx> (дата звернення 10.01.2024).

що за багатьма професіями період «напіврозпаду» компетентностей настає менш ніж через 5 років, тобто стосовно до нашої системи вищої освіти старіння знань за багатьма спеціальностями настає часто раніше, ніж закінчується термін навчання у ЗВО.

Національний науково-технічний прогрес та економічний успіх практично всіх держав світу безпосередньо залежать від розвитку освітніх систем у кожній окремо взятій країні, й Україна у цьому сенсі не є винятком.

Новий освітній простір, який вже давно вийшов за національні кордони, має велику кількість проблем, що стосуються якості освіти, визначення її завдань і цілей, змісту та структури. Без вирішення даних проблем не можна говорити про професійну компетентність випускників як професійних, так і вищих навчальних закладів освіти.

Однією з таких проблем є те, що в Україні ще й досі чомусь вважають, що для досягнення високого рівня життя потрібно підняти економіку країни до рівня європейських та світових стандартів й абсолютно забувають про освіту. На наш погляд, і це підтверджено практикою провідних економічно розвинених країн, економічних успіхів неможливо досягти без розвиненої початкової та вищої національної освітньої системи. Тобто, без пріоритету освіти неможливо досягти успіхів у розвитку науково-технічного прогресу країни.

Наочним прикладом цьому може слугувати Китай і шляхи його переходу від країни із занедбанною в результаті різноманітних економічних і політичних експериментів, різних суб'єктивних й об'єктивних причин, економікою на провідні світові позиції. У КНР дуже швидко усвідомили, що захистити свої державні інтереси можна лише за допомогою професійної підготовки своїх спеціалістів на рівні світових стандартів, і тому активно розвиває стратегічні партнерські освітні стосунки із західними країнами й країнами тихоокеанського регіону². До цього усвідомлення тривалий час китайці намагалися досягти успіху не за рахунок розвитку освіти та науки, а за рахунок екстенсивного способу збільшення обсягів виробництва, шляхом кількісного приросту всіх елементів продуктивних сил, насамперед, нарощуванні виробництва при незмінному рівні технічної основи, або за допомогою промислового шпигунства та копіювання науково-технічних досягнень розвинених країн світу. За такої політики інноваційний розвиток країни просто пробуксовував, і лише після зміни вектору розвитку в напрямку модернізації та осучаснення освітньої системи

² Bondarenko V., Shein V. The teacher of the higher vocational school as a basis of education quality // Збірка наукових праць: Вісник Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Харків : ХНАДУ, 2017. Вип. 77. С. 7-12.

почали відбуватися науково-технічні й економічні успіхи країни. Підтвердженням цього факту є те, що Китай сьогодні вийшов на третє місце у світі за кількістю іноземних студентів, які приїжджають до нього на навчання. За даними Міністерства іноземних справ у Китаї сьогодні вже навчається понад шістьсот тисяч іноземців. Приріст кількості іноземних студентів за останні п'ять років становить майже 45%. Сьогодні за кількістю іноземних студентів Китай поступається лише США та Великобританії. А саме кількість іноземних студентів у країні є одним з головних показників того, що свідчить про успіхи освітньої системи країни та авторитет на світовому ринку освітніх послуг.

З огляду на те, що Україна, хоч і не дуже значними темпами, але все ж таки крокує до Європейської спільноти, її заклади вищої освіти повинні відповідати високим європейським стандартам.

Але ми й досі ще не можемо говорити про те, що освітня педагогічна спільнота України остаточно визначилась зі шляхами формування нової академічної культури. У численних публікаціях, присвячених питанням подолання плагіату, порушення норм академічної доброчесності чи корупційної практики в діяльності національних закладів вищої освіти існує дуже багато точок зору та пропозицій щодо вирішення даної проблеми. Усі ми чули і вже навіть бачимо початок реформування під європейські стандарти початкової та середньої школи, це так звана НУШ (Нова українська школа) – це ключова реформа Міністерства освіти і науки України, головна мета якої – створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, як це відбувається зараз, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті. Дуже серйозна робота відбувається в Міністерстві освіти і науки України щодо реформування вищої школи, хоча, як на наш суб'єктивний погляд, разом із конструктивними та дійсно прогресивними ідеями (такими як спроба замінити вечірню та заочну форми навчання на дистанційну, право вибору терміну навчання в бакалавратурі – від 3 до 6 років, право вибору спеціальності після 1–2 курсу та інші), усе ще залишається дуже багато пропозицій, які нагадують першотравневі гасла часів Радянського Союзу. Наприклад, «... прагнення до чіткішого розуміння цінностей та установок щодо конкретної мети, тенденція до постійного контролю своєї діяльності, залучення емоційного чинника до мотивації в процесі діяльності, готовність і здатність навчатися, вдосконалюватися самостійно...» тощо.

В Україні сьогодні існує ще одна негативна тенденція, а саме: за роки незалежності України, починаючи з 1991 року, відбувалося постійне зростання кількості закладів вищої освіти III–IV рівнів акредитації. За даними Міністерства освіти і науки України і всупереч тим

демографічним процесам, що відбуваються в Україні, а саме: скорочення населення (станом на травень 2023 року постійне населення України, за оцінками незалежного аналітичного центру «Український інститут майбутнього», становило 29 млн осіб, з яких працюють лише 9,1–9,5 млн українців, а без урахування працівників бюджетної сфери, залишається близько 6–7 млн осіб), процеси автоматизації й переобладнання підприємств і, у той же час, їхня руйнація внаслідок рашистських бомбардувань, евакуаційний відтік потенційних здобувачів вищої освіти з регіонів, де точаться активні бойові дії, усе це не може не позначитись на кількості здобувачів освіти і, зокрема, вищої технічної освіти. Ми наголошуємо на цьому факті тому, що існує певна залежність кількості ЗВО в країні та якості їх випускників: чим більше ЗВО тим нижчою є якість підготовки майбутніх фахівців. Так, за нашими спостереженнями, зростання кількості ЗВО негативно позначається на конкурентності між ними, оскільки банально зводиться до боротьби не за якість наданих освітніх послуг, а до боротьби за кількість здобувачів освіти, тобто за абітурієнтів. Сьогодні перед нами реально постає питання: яким має бути сучасний ЗВО, що повинно превалювати: доступність, якість чи вартість освіти?

На даний момент існує три варіанти принципових підходів до побудови системи сучасного ЗВО, які наведені на рис. 1.

Рис. 1. Принципові підходи до побудови системи вищої освіти

З наведеного рисунку видно, що чим меншою є кількість ЗВО, тим вищою є якість (недоліком є зростання кількості закладів з надання освітніх послуг – Варіант А); у варіанті із збільшенням ЗВО – зростає доступність і знижується ціна освітніх послуг (ми не враховуємо інфляційні процеси), але падає якість підготовки майбутньої інженерної

еліти (Варіант Б). Оптимальним був би Варіант В, коли доступність була б співвіднесеною з ціною й якістю³.

Міністерство освіти і науки України дуже активно взялося за вирішення проблеми кількісної оптимізації закладів вищої освіти. Згідно із заявою заступника Міністра МОН України Михайла Винницького міністерство має намір скоротити кількість ЗВО зі 170 до 100. Але, на жаль, виходить ця реорганізація університетів згідно з приказкою: «Хотіли як краще, а вийшло як завжди».

На сьогодні процес скорочення відбувається абсолютно волонтаристським методом, оскільки відсутня стратегія такого скорочення, ігноруються об'єктивно існуючі умови функціонування, можливості й обставини, відсутній зворотний зв'язок з науково-педагогічними працівниками та студентською спільнотою потенційних «жертв». Чомусь почали з об'єднання харківських ЗВО, які за своїми рейтингами входять у перші п'ять десятків зі списку ТОП-200 ЗВО України, а кількість здобувачів освіти в них від 5 до 7,5 тисяч здобувачів освіти (хоча в заявах МОН України йшлося про об'єднання університетів, в яких навчається від 2,5 до 3 тисяч здобувачів освіти, а таких в Україні понад 50%).

Тобто бідою освіти взагалі, й вищої освіти зокрема, є її консервативність та недосконалість організаційного менеджменту. Світ і ситуація у світі розвиваються й змінюються такими темпами, що освітня система України просто не встигає під них підлаштовуватись. Головним важелем освітньої реформи має стати усвідомлення того факту, що однією з головних педагогічних аксіом є аксіома про те, що не освіта повинна наздоганяти економічний і технічний розвиток держави, а світ повинен наздоганяти освіту. Якщо ця умова не витримується – можна забути про прогресивний розвиток не лише будь-якої освітньої системи у будь-якій навіть найрозвиненішій країні світу, а й людства і суспільства взагалі.

2. Виклики часу та інноваційні підходи до системи вищої освіти в Україні

З огляду на той факт, що сучасний світ регулярно ставить перед нами нові завдання та виклики, дедалі актуальнішими стають навички вміння швидко пристосовуватися під виклики часу. Особливим викликом для національної освітньої системи стала коронавірусна пандемія COVID-19. Тривалий карантин у школах і закладах вищої освіти змусив

³ Bondarenko V., Shein V. The teacher of the higher vocational school as a basis of education quality // Збірка наукових праць: Вісник Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Харків : ХНАДУ, 2017. Вип. 77. С. 7-12.

усіх нас миттєво перейти на віддалене чи дистанційне навчання – це стало насправді серйозним викликом для всієї освітньої системи України. Незважаючи на той факт, що вже понад два десятиліття педагоги всіх рангів, наукових ступенів і звань говорять про нові шляхи розвитку освітньої системи, нові методики навчання, інноваційні технології, проблеми цифровізації освітнього простору, проголошення дистанційної освіти як провідного напрямку розвитку педагогічної думки, значних зрушень у цьому напрямку так і не сталося. Дистанційна освіта ще й досі знаходиться на стадії проб і помилок.

Якщо говорити про світову та європейську тенденції розвитку освітніх систем, то дистанційне навчання сьогодні у прогресивних країнах виступає як єдина альтернатива традиційним освітнім системам.

Ще одна страшна біда, яка звалилася на наші голови – це агресія з боку рашистської росії – кривава війна, яку вона розпочала проти нашої країни. У результаті цього злочину південь, північ і схід змушені залишитись на дистанційній формі або, у кращому випадку, на змішаній формі навчання.

Україна, уже традиційно, йде своїм відмінним від усіх шляхом. Не зважаючи на законодавче закріплення в Законі України «Про освіту» різних варіантів шляхів здобуття освіти (зокрема, передбачені дистанційна та мережева освіта, активно впроваджується дуальна освіта), реалізація цих положень на практиці триває недостатньо ефективно⁴. Ще й досі існує розрив між рівнями якості освіти в різних регіонах, який пояснюється тим, що у нас й досі зберігається суттєвий розрив між якістю освіти в сільській та міській місцевостях. Якщо ж говорити про цифровізацію та дистанційну освіту, то за даними Державної служби статистики України в Україні ще залишаються області, де до 15% шкіл взагалі не мають підключення до Інтернету, а майже половина шкіл мають підключення зі швидкістю всього 30 мегабіт на секунду, що не дає можливості реально використовувати електронні навчальні ресурси.

На жаль, в Україні розробка дидактичних матеріалів для дистанційної технології навчання істотно відстає від розвитку технічних її засобів. Більше того, інтерактивні онлайн сервіси з лекційним матеріалом, заняття в режимі відеоконференцій, електронні підручники, тестування, зрізи знань у вигляді електронних інструментів – це все те, що на сьогодні є ще недоступним для певної кількості сільських шкіл.

⁴ Закон України «Про освіту» (зі змінами № 3505-IX від 08.12.2023) / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 12.01.2024).

Ще однією значною проблемою, що стоїть перед закладами вищої освіти України є той факт, що переважна більшість студентів ЗВО елементарно не вміють навчатися. За нашими спостереженнями майже 70% абітурієнтів, які приходять на перший курс закладу вищої освіти не вміють навчатися. Вони не знають як конспектувати лекцію, не вміють шукати інформацію за межами навчального посібника, або навпаки – не вміють шукати інформацію в підручнику, не навчені групувати інформацію та робити висновки, не знають як виокремлювати основну інформацію з другорядної, не вміють формулювати свої думки й оформлювати їх у висловлювання. Проблема, на наш погляд, полягає в тому, що випускники шкіл за час отримання середньої освіти так і не навчилися вчитися. Звісно, вони, принаймні значна кількість випускників шкіл, поступають до ЗВО, а потім отримають дипломи бакалаврів і навіть магістрів, але навчаться навчатися лише на четвертому-п'ятому курсах, і це у кращому випадку.

Незважаючи на постійні спроби реформування системи вищої освіти, перед нею й досі залишається велика кількість невирішених проблем, що безпосередньо впливають на якість вищої освіти. Однією з головних, на наш погляд, проблем, яка потребує нагальної відповіді – чи можна навчити того, хто не вмотивований на отримання вищої освіти й чи потрібно таких здобувачів освіти навчати взагалі, адже кожен такий здобувач освіти – це удар по економіці країни. Жоден з таких випускників ЗВО не піде працювати на економіку країни, а якщо, не дай Боже, й піде, то користі від нього не буде зовсім, і це у випадку коли не буде шкоди від такого працівника.

Нова освітня парадигма, орієнтована на розвиток особистості, на її активність у навчальному процесі, вимагає змін у технологіях навчання. І тут на перший план виходить якість знань. Якість знань, за визначенням Р.С. Гуревича, передбачає співвіднесення видів знань (закони, теорії, прикладні, методологічні, оцінні знання) з елементами змісту освіти й тим самим з рівнями засвоєння⁵.

Час і конкуренція на ринку праці висувають усе більш жорсткі вимоги до системи вищої професійної освіти в Україні. Особлива увага приділяється якості випускників закладів вищої технічної освіти. Сьогодні дуже важливо, щоб ці випускники володіли певним набором професійних і соціально-культурних якостей:

- знання норм і правил академічної доброчесності;
- професійно сформовані навички академічного письма й усної та писемної комунікації;

⁵ Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах: Монографія. Вінниця: ТОВ «Планер», 2009. 371 с.

- навички роботи з інформаційними технологіями;
- уміння критично мислити;
- сформована потреба у самовдосконаленні через процес безперервної освіти;
- уміння працювати в колективі і з колективом, були творчими й ініціативними, здатними до постійної роботи, яка вимагає максимального напруження сил;
- були морально задоволені від роботи в умовах здорової конкуренції й орієнтованими на кінцевий результат своєї діяльності та не боялися приймати самостійні рішення.

На жаль, говорючи й втілюючи в життя інноваційні заходи щодо підвищення рівня якості вищої освіти, у нас чомусь абсолютно ніхто не згадує ще про одну педагогічну аксіому, в якій зазначається, що професіонала може підготувати тільки професіонал. Саме від якості та професіоналізму викладацького складу залежить успіх реформування усієї освітньої системи України. А якість викладацького складу будь-якого закладу вищої освіти, у свою чергу, пов'язана з цілим набором професійних компетентностей, які не можуть знаходитись у «замороженому» стані. Психолого-педагогічні компетентності викладача ЗВО повинні знаходитись у постійному русі шляхом удосконалення професійних знань й умінь. Час і конкуренція на ринку освітніх послуг вимагають від науково-педагогічних працівників здатності до переналаштування на застосування у практичній педагогічній діяльності інноваційних педагогічних технологій і методик, умінням знаходити гармонію між педагогічною діяльністю та науководослідною роботою.

Як зазначає С. Ніколаєнко «... процес удосконалення системи вищої освіти в Україні повинен починатися з викладачів закладів вищої освіти, формування яких повинно здійснюватися через розвиток тих, хто вже працює у вищому навчальному закладі або прийняття на роботу нових співробітників, які мають відповідні здібності. Наступним кроком має стати виховання викладацького персоналу в дусі прихильності до базових цінностей або прийняття на роботу працівників, які поділяють погляди на такі цінності. Формування партнерських відносин у вищому навчальному закладі означає створення команд, учасники яких мають необхідні здібності, пройшли належне навчання й можуть діяти, беручи до уваги прийняті у вищому навчальному закладі базові цінності»⁶.

– Так, війна вносить свої корективи в діяльність усієї освітньої системи, але є речі без яких жодна реформа не досягне успіху, а саме:

⁶ Ніколаєнко, С.М. Якість вищої освіти в Україні – погляд у майбутнє. *Світ фінансів*. Вип. 3 (8). 2006. С. 7-22.

– без матеріального забезпечення навчального процесу, тобто оновлення наочно-практичної та лабораторної бази ЗВО;

– без можливості проходження практики здобувачами вищої освіти на реально конкурентоспроможних підприємствах під керівництвом викладача ЗВО й наставника від виробництва;

– без можливості брати очну участь у всеукраїнських і міжнародних конференціях, на яких обговорюються сучасні фахові й педагогічні проблеми;

– без забезпечення можливості проведення науково-педагогічними працівниками наукових досліджень, без чого неможлива елітна університетська підготовка;

– без механізмів контролю кваліфікаційного рівня викладацького складу й його оцінки з боку здобувачів освіти. Сьогодні часто кваліфікаційний рівень обмежується формальним проходженням курсів підвищення кваліфікації за вузькою спеціальністю викладача технічної дисципліни. Обов'язковою складовою такого підвищення кваліфікації має бути педагогічна складова: інноваційні технології, техніки та методики презентації знань у студентській аудиторії;

– без осучаснення й удосконалення механізмів контролю якості як викладання, так і самого процесу навчання: потрібно оцінювати не лише педагогічний склад університету й методичне забезпечення навчального процесу, а й кваліфікацію та професійні компетентності⁷.

На сьогодні МОН стосовно омолодження НПП та якості викладацької діяльності пропонує залучення до викладацької роботи практиків, які б могли працювати за сумісництвом на викладацьких посадах. Пропозиція хороша, але механізм її реалізації, на наш погляд, є недостатньо продуманим і викликає дуже багато питань, на які немає відповіді. Одним з таких питань є питання про те, яким чином ці фахівці-виробничники будуть поєднувати роботу на реальному виробництві й викладацьку діяльність в університетській лабораторії чи аудиторії, яким чином розвести виробничий та педагогічний робочий час? Чи потрібен виробництву висококваліфікований фахівець, який свої безпосередні професійні обов'язки буде суміщати з педагогічною діяльністю?

Ще одним нюансом є те, що найбільш досвідчені й фахово підготовлені представники реального виробництва – це високопрофесійні інженери, але для викладацької діяльності у закладі вищої освіти цього недостатньо. Такий фахівець-виробничник, окрім

⁷ Каслін М., Бондаренко В. Виклики часу у системі вищої освіти в Україні. *Новий Колегіум*. 2019. № 3. С. 45-51.

глибоких професійних знань і навичок, повинен володіти хоча б мінімальним набором психолого-педагогічних компетентностей.

ВИСНОВКИ

Виходячи із зазначеного, можна дійти висновку про те, що перед ЗВО України й освітньої системи в цілому існує велика кількість проблем, а це нові можливості й гарний привід, щоб нарешті почати робити те, що давно потрібно було зробити. І те, що ми сьогодні звертаємо на це увагу й шукаємо шляхи вирішення – ознака того, що ми поступово виходимо на дорогу формування фахівця з вищою освітою нової якості, фахівця конкурентного на ринку праці не лише України.

Таким чином, для сучасного суспільства потрібні всебічно розвинені фахівці-професіонали, які не потребують постійного керівництва, здатні діяти в умовах невизначеності, проводити самостійний пошук вирішення складних проблем. Для досягнення поставленої мети, формування кваліфікованого фахівця, потрібні певні умови. Ці умови – якість освітнього середовища.

А це, якраз, і є питанням формування знань і практичного використання в навчальному процесі цивілізаційних норм і правил академічної доброчесності. Більше того, скільки б ми не говорили про внутрішню і зовнішню навчальну мотивацію, скільки б не закликали до боротьби з порушеннями норм академічної доброчесності, корупцією у системі вищої освіти, одними закликами чи каральними заходами ми не зможемо досягти бажаного результату.

Уміння навчатися як підґрунтя академічної доброчесності у закладах вищої освіти України, у першу чергу, залежить від безпосередньої організації процесу навчання, якості навчальної інфраструктури, якості здобувачів освіти, тобто їхнього уміння навчатися та їхньої мотиваційної готовності до навчального процесу; якості оцінки й оцінювання результатів процесу навчання, тобто їхня прозорість й об'єктивність. Знання правил і норм академічної доброчесності – це запорука професійної якості і внутрішньої культури здобувача освіти будь якого рівня. Адже людина стає висококласним фахівцем не лише за умови, коли вона вміє працювати з обладнанням, а й формулювати власні думки й академічно грамотно доносити їх до інших. Сучасний розвиток і країни, і світу свідчать про те, що час компіляцій, плагіату, запозичень чужих ідей і результатів досліджень, без посилання на авторство, вже має залишатися позаду. Адже це той негативний багаж, який перейшов до нас у спадок від часів радянського союзу і з ним ми навряд чи зможемо стати рівними серед рівних розвинених країн Європи та світу.

Як на нашу думку, вирішувати питання академічної доброчесності потрібно не на рівні закладів вищої освіти. Те, що ми робимо сьогодні у ЗВО – це скоріше нагадує гасіння пожежі, яка вже палає, а саме: впровадження в освітні програми підготовки бакалаврів дисципліни «Академічна доброчесність», проведення щорічних тижнів академічної доброчесності та інші заходи, присвячені вирішенню цього питання. Дане питання повинно прищеплюватись дітям ще на рівні початкової школи, це повинно стати складовою генетичного коду країни.

Окрім того, наша вища школа потребує нагального омолодження складу науково-педагогічних працівників. А це виглядає абсолютно нереальним без повернення престижності роботи викладача ЗВО з усіма вихідними із цього реальними кроками з боку держави. Ну не може професор університету отримувати заробітну плату, яка дорівнює (а інколи навіть менша) заробітній платі касира в будь-якій мережі супермаркетів. Без реального економічного забезпечення високоінтелектуальної роботи науково-педагогічного працівника, без більшої уваги з боку Міністерства освіти та держави до педагогічної діяльності в закладах освіти ми точно не зможемо залучити молодих педагогів і науковців до викладацької діяльності.

АНОТАЦІЯ

Освітні системи всього світу сьогодні, як ніколи раніше, активно включились у перегони щодо пошуку найбільш оптимальних форм і методів освітньої діяльності задля модернізації освіти у відповідності до вимог наукового, технологічного та соціального розвитку суспільства. Одним із шляхів оптимізації та осучаснення умов формування сучасного фахівця-професіонала в закладах вищої технічної освіти України на думку авторів є створення нагального комплексу заходів для вирішення проблем, що дістались нам у спадок від радянського союзу. Більша частина цього спадку, як би його не захищали педагоги старшого покоління, це вже рудимент, пережиток того, чого вже нема й не буде.

У даній розвідці автори виокремлюють найбільш нагальні, з авторської точки зору, проблеми, які потребують продуманого й комплексного рішення. На сьогодні найбільш актуальними в процесі реформування ЗВО є питання не економічного характеру, а забезпечення високого рівня якості підготовки здобувачів освіти. У цьому напрямку автори пропонують кроки, у першу чергу, з підвищення авторитету й соціальної значущості НПП закладів вищої освіти. Без авторитетного та знаючого викладача будь-яка освітня реформа приречена на провал.

Література

1. Стратегія маркетингу послуг з вищої освіти на міжнародному освітньому ринку на період до 2025 року. Проєкт. Київ, 2021. URL: [https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya / 2021/06/23/Strateg.market.posl.vishch.osv.docx](https://mon.gov.ua/storage/app/media/gromadske-obgovorennya/2021/06/23/Strateg.market.posl.vishch.osv.docx) (дата звернення 10.01.2024)
2. Bondarenko V., Shein V. The teacher of the higher vocational school as a basis of education quality // *Вісник Харківського національного автомобільно-дорожнього університету* : зб. наук. пр. Харків : ХНАДУ, 2017. Вип. 77. С. 7-12.
3. Закон України «Про освіту» (зі змінами № 3505-IX від 08.12.2023) / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 12.01.2024).
4. Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах : монографія. Вінниця : ТОВ «Планер», 2009. 410 с.
5. Ніколаєнко С.М. Якість вищої освіти в Україні – погляд у майбутнє. *Світ фінансів*. Вип. 3 (8). 2006. С. 7-22.
6. Каслін М., Бондаренко В. Виклики часу у системі вищої освіти в Україні. *Новий Колегіум*. 2019. № 3. С. 45-51.

Information about the authors:

Bondarenko Volodymyr Vasylovych,

Ph.D., Professor,

Philosophy and Pedagogy of Vocational Training Department
Kharkov National Automobile and Highway University
25, Yaroslava Mudrogo str., Kharkiv, 61002, Ukraine

Shein Vitalii Serhiiiovych,

Ph.D., Associate Professor,

Technology of Machinery Manufacturing
and Machine Maintenance Department
Kharkov National Automobile and Highway University
25, Yaroslava Mudrogo str., Kharkiv, 61002, Ukraine